

kolašinskih socijaldemokrata **Željka Vuksanović**: "Riječ razuma tada se veoma teško mogla čuti. Ludio, i to kolektivno, postalo je normalno. Majka pjeva kada joj na frontu pogine sin... Svi su znali da nijesmo napadnuti, ali svi glume kao u nekom lošem partizanskom filmu".

IZBJEGAVANJE ISTINE: Slobodan Šćepanović je uvjeren da se ne može u nogled izbjegavati objektivno sagledavanje svega što se dešavalo u tom vremenu: "Svi smo gubitnici, a da to ne bi ostalo tako - moramo prevazići sebe tako što ćemo se suočiti sa sobom onakvim kakvi smo."

Uslov za to je suočavanje sa nedavnom prošalošću, ali tako da se prvo počne od kreatora ratnih sukoba. Svjedoci smo: mnogi od njih odavno izigravaju velike mirotvorce, pa kao takvi primaju čak i međunarodna priznanja. Takvi obrti mogući su zato što Crna Gora u protekloj deceniji i po nije smogla političke volje i demokratske snage da pred lice pravde izvede aktere ratne tragedije. A to da li je Vesna Medenica odlazila na ratište utvrdiće kako je ona najvila - sud.

Istina o tim danima kad je zlo nadvladalo, prijeko je potrebna onima koji su na kraj ljeta '91. ostavili nekošene livade i pošli u rat, jer - "domovina zove", onima koji su ucjenjivani gubitkom posla i zatvorom. Za to su i kolašinski dezerteri koji su besmisao ratovanja osjetili na sopstvenoj koži, da bi potom bili žestoko osuđivani, često najžešće od onih koji su "ratovali" u kolašinskim kafanama. Suočavanje sa prošalošću je, svakako, potrebno i onima koji su iz patriotskih pobuda, na krilima službene propagande, pošli na front i tamo se vojnički ponašali. U takve spada, tvrde mnogi Kolašinci, upravo otac Vesne Medenice Gojko Vlahović. To bi mogao biti dodatni motiv Vrhovnoj državnoj tužiteljici da konačno započne procesuiranje ratnih zločina iz Crne Gore. Možda će je na to podstaći i optužbe Jevrema Brkovića.

Sead SADIKOVIĆ

★
SUDSKA PRAVDA ZA DEPORTOVANE BOSANSKE IZBJEGLICE

Tuđa patnja ne boli

Osnovni sud u Podgorici dosudio je Sadiku Demiroviću iz Trebinja, 20 000 eura za pretrpljene duševne bolove. Demirović, je 1992. uhapšen u Herceg Novom i isporučen u logor bosanskih Srba u Foči, gdje je 77 dana trpio najteže oblike psihičkog i fizičkog mučenja. Advokat Dragan Prelević u žalbi na presudu podsjeća da je na ime duševnih bolova, zbog objavljenih tekstova, Milu Đukanoviću kao državnom funkcioneru dosuđeno, 15 500 eura

Mačka Jofi, mezimica **Pola Romera**, stradala je tako što je susjedov pas preskočio ogradu i ubio je ispred njenog kućnog praga. Mjesni sud u Sijetlu naredio je vlasniku psa da komšiji isplati 45 000 dolara obeštećenja: 30 000 na ime vrijednosti mačke, a 15 000 za pretrpljenu duševnu bol vlasnika tog kućnog ljubimca. Vodeći računa o šteti koju je napravio i dobrosusjedskim odnosima, vlasnik psa **Piter Grej** je, do posljednjeg centa, isplatio štetu komšiji.

To nije najveća kazna koju je u sličnim prilikama izrekao neki američki sud. U slučajevima stradanja rasnih konja dodijeljena su obeštećenja mjerena desetinama milona dolara. Slična sudska praksa postoji i u zemljama Evropske unije.

BOLNO POREĐENJE: I crnogorska vlast ima iskustva kada je u pitanju plaćanje sličnih obeštećenja. Vlada Crne Gore je 28. jula 2005. godine, pristala da isplati Hrvatskoj 375 hiljada eura kao obeštećenje za opljačkani stočni fond sa prostora Konavala, počinjen tokom agresije na Hrvatsku i Dubrovnik.

Crnogorski predsjednik, **Filip Vujanović**, tom je prigodom, birajući

riječi, izjavio: "Crna Gora je pokazala da želi nužno novčanom restitucijom da nadoknadi ono što je prenijeto sa teritorije Hrvatske i korišćeno u Crnoj Gori, i tako uputi poruku da hoće dobrosusjedске odnose". O duševnim bolovima vlasnika "prenijetih" konavoskih krava nije bilo riječi.

Koliko god da je za žrtve bolno - nemoguće je izbjeći poređenje. Crnogorska vlast je ovih dana pokazala da i dalje nema velikog razumijevanja za duševne bolove svojih susjeda. Radi se o sudskom procesu u kojem trideset porodica deportovanih i pobijenih Bosanaca, i šestorica preživjelih, tuže MUP Crne Gore. Baš ovih dana, Osnovni sud u Podgorici donio je prvu presudu po tužbenom zahtjevu preživjele žrtve deportacije muslimanskih izbjeglica u fočanski logor 1992. godine. Sudija **Ranko Vukić** djelimično je usvojio tužbeni zahtjev **Sadika Demirovića** iz Trebinja, i dosudio mu 20.000 eura za naknadu nematerijalne štete za pretrpljena duševne bolove.

Nesrećni Demirović, uhapšen je 25. maja 1992. u hotelu Igalu u Herceg Novom i istog dana isporučen u koncentracioni logor bosanskih Srba u

Foči. Tu je 77 dana trpio najteže oblike psihičkog i fizičkog mučenja. Slobode se dočepao tako što je njegova supruga fočanskim gospodarima života i smrti dala putnički mercedes i 25 000 maraka.

PRESUDE KAO PROVOKACIJE: Advokat **Dragan Prelević** ne krije rezigniranost: "I ova presuda je na nivou provokacije. Ignorisanje stravičnog boravka Sadika Demirovića u logoru smrti, u kojem je svakog dana čekao pogubljenje i bio žrtva najzvjerskijeg mučenja i nečovječnog postupanja, koje je počelo još u hercegovačkoj policiji, ukazuje na visok stepen tolerancije zločina od strane crnogorskog suda. I drugi dio presude, u kojem se paušalno odbijaju zahtjevi za naknadu štete njegovoj porodici i uopšte ne odlučuje o najvećem dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na nematerijalnu štetu (duševni bolovi zbog teškog invaliditeta bliskog lica...), skandalozan je i pravno neodrživ", ističe za *Monitor* Prelević.

Odštetni zahtjev porodica i nezakonito deportovanih Bošnjaka iznosi oko 40 miliona eura. Prva tužba podnijeta je 6. decembra 2004. godine. Sudije Osnovnog suda u Podgorici do sada su donijele samo deset presuda. Devet je djelimično prihvaćeno, jedna je odbačena. Odštetni zahtjev u tih deset tužbi iznosi oko 12 miliona eura. Sudije su, međutim, tužiteljima dosudile samo 727 hiljada eura. Roditeljima i djeci ubijenih ljudi dosuđuje se uglavnom po 25, a suprugama po 20 hiljada eura. Odštetni zahtjevi braće i sestara većinom se odbacuju kao

neosnovani.

Ovakvim sudskim presudama nijesu zadovoljni oštećeni i njihovi pravni zastupnici:

"I ovom posljednjom presudom", nastavlja advokat Prelević, "demaskira se obrazac koji država primjenjuje u sudskom obrascu sa žrtvama. Sve dosadašnje presude sadrže ozbiljne nedostatke zbog kojih je neminovno njihovo ukidanje. Stiće se utisak da se sve pišu po jednom obrascu - doogadalo se da se u presudama navode imena iz drugih presuda."

Prelević ukazuje na pozadinu sudske igre sa deportovanim bosanskim izbjeglicama. "Sve ukazuje da je predviđen sljedeći vremenski raspored: u 2004. i 2005. godini ne raditi ništa, u 2006. i 2007. godini donositi presude sa instaliranim greškama i minimalnim iznosima, u 2008. ukidati ove presude, u 2009. i 2010. ponovo suditi, pa opet sve ispočetka. Osim što je protivpravan i nemoralan ovakav postupak prozvešće još jednu posljedicu. Smanjiće se broj tužilaca - u međuvremenu je već dvoje preminulo."

NEMOGUĆA FORMULA: Kako bi ilustrovali "neprijemno nizak dosuđeni iznos", advokati oštećenih porodica u žalbi navode i brojne primjere iz novije sudske prakse Osnovnog suda u Podgorici, čije sudije sude i u ovom slučaju.

"**Milu Đukanoviću** dosuđeno je 15.500 eura, uslijed duševnih bolova pretrpljenih samo zbog pisanja štampe i to u vrijeme kada je kao najviši državni funkcioner u skladu sa evropskim standardima slobode izražavanja bio dužan da trpi kritiku, čak i onu koja ima razmjere i vrijedanja i uzbunjivanja, u skladu sa stavovima Evropskog suda za ljudska prava...", navodi se, između, u odgovoru na

Advokat Dragan Prelević ukazuje na pozadinu sudske igre sa deportovanim bosanskim izbjeglicama. "Sve ukazuje da je predviđen sljedeći vremenski raspored: u 2004. i 2005. godini ne raditi ništa, u 2006. i 2007. godini donositi presude sa instaliranim greškama i minimalnim iznosima, u 2008. ukidati ove presude, u 2009. i 2010. ponovo suditi, pa opet sve ispočetka"

presudu. Radi se, inače, o poznatoj presudi podgoričkom dnevniku *Dan*.

Ukoliko ovaiko ostane, starica **Vahida Rikalo**, kojoj su crnogorski policajci u smrt poslali trojicu sinova za čije grobove još ne zna, trebalo bi, ako to uopšte dočeka, da dobije "obeštećenje" od oko 75 hiljada eura!

Imajući u vidu ove i ovakve činjenice, bosansko-hercegovački vjerski poglavar, reis **Mustafa Cerić**, upozorava da stoka iz Konavala ne može biti vrijednija od bosanskih ljudi.

Advokatska kancelarija Prelević još nije dobila odgovor od premijera **Željka Šturanovića** na prijedlog žrtava za poravnaje, upućen 13. decembra prošle godine. Šturanović koj je i doskorašnji ministar pravde još čuti.

Valjda traga za nemogućom formulom: da Crna Gora izbjegne da adekvatno obešteti svoje žrtve, a istovremeno sačuva obraz i dobrosusjedske odnose.

Šeki RADONČIĆ

ČITANJE NA PRIJEDLOG ŽRTAVA ZA PORAVNANJE: **Željko Šturanović**